

en llur esquema verbal amb el de la dita obra, que podria ésser deguda al llicenciat Porras de la Cámara, que la donà a conèixer inicialment. Una qüestió accessòria, però suggestiva, és la delimitació de les interpolacions en el *Rinconete y Cortadillo* i en *El celoso extremeño*, que ofereixen una tendència semblant a l'ús de l'imperfet en *-ra*, que és característica de *La tía fingida*.

Un camp especialment indicat per a la mena d'investigacions de què ens parla el Sr. Criado de Val — de les quals ens ofereix un exemple tan meritori com l'obra que comentem — és el de les perífrasis verbals i el de l'ús de verbs com els de moviment, en general tan importants en la llengua castellana. Quant a les formes perifràstiques, cal recordar llur relació accentuada amb la idea d'aspecte i el caràcter subjectiu que caracteritza, en part, aquesta noció, junt amb altres modalitats subjectives no pròpiament aspectuals. Hom pot pensar, per exemple, en la diferència subjectiva que separa moltes expressions formades per *estar*+gerundi de les que ho són pel verb *andar* i la mateixa forma impersonal. Igualment, si comparem l'ús de diferents auxiliars amb el participi: per exemple, *llevar* o *ir*, enfront de *tener*, *haber* o *estar*, quan la diferència entre les construccions comparades és mínima.

En una investigació meua sobre el valor de les construccions formades amb els verbs *tenir* i *estar* més el participi en català antic, m'he trobat amb un fet curiós, que confirma la importància de treballs com el del Sr. Criado de Val. L'obra que s'havia atribuït erròniament a Bernat Boades presenta exemples de valor perfectiu de les dites construccions, no gens freqüents en la llengua medieval; així, quant a la primera, «los scriptos que'n tinch legits» (BERNAT BOADES, *Libre de Feyts d'armes de Catalunya*, ed. ENC, I, 63⁸⁻⁹), i quant a la segona: «e la va tornar als romans, segons stave concertat» (*ibid.*, 110^{12,13}).

Remarquem, per acabar, la cura amb què ha estat portada a terme la investigació del Sr. Criado de Val i l'exposició particularment clara i metòdica que ha sabut fer-ne.

Josep ROCA i PONS

CARLOS CLAVERIA: *Estudios sobre los gitanismos del español*. Madrid, Instituto Miguel de Cervantes (CSIC), 1951. 268 pàgs. (RFE, Anejo LIII.)

En aquest volum han estat aplegades dotze monografies sobre lèxic gitano, algunes de les quals havien estat ja publicades i d'altres eren encara inèdites. En aquests estudis són investigats fenòmens de mútua influència entre l'espanyol i el llenguatge gitano (*Observaciones sobre algunos calcos lingüísticos gitano-españoles*; «Menda» y «mangue» en el sistema pronominal español; *Sobre el sufijo en «-is»*, etc.); casos interessants d'encreuament de significacions, produïts per analogies de forma de paraules gitanes i espanyoles (*Un adjetivo «flamenco»: «juncal»; «Azorarse», «azararse», «achararse»*), i problemes etimològics (*Gitano-andaluz «Devel, Undevel»; «Manús» 'hombre'; «Guripa»*, etc.). Cal també assenyalar el notable estudi *En torno a una frase en caló de Don Juan Valera*, que, ultra aclarir un passatge de *Pepita Jiménez*, que els crítics no havien explicat, és una notable aportació al coneixement de l'actitud de Juan Valera davant el tipisme i el llenguatge del poble.

Els dotze estudis lèxics que componen el volum van precedits d'unes

Consideraciones sobre el elemento gitano de la lengua española, que són una excellent exposició del problema del gitanisme en la literatura espanyola. Després de fer història dels estudis sobre els gitanos i llur llengua a Espanya, estableix en forma molt precisa la diferència originària entre la *germania* i el *caló*, i entre *andalús*, *gitano* i *flamenco*, termes que després s'han confós molt sovint. El Sr. Clavería, en estudiar com el parlar gitano ha influït damunt l'argot i damunt el dialecte popular andalús, ha fet veure també com s'han incorporat elements gitanos a l'espanyol literari, a causa, d'una banda, del gust que des de finals del segle XVIII han demostrat les classes elevades per les maneres populars, i d'altra banda, de l'atenció que el teatre popular i la literatura denominada *costumbrista* consagraren als estaments baixos, sobre els quals influí la gitaneria. Aquesta clara i ben estructurada exposició del Sr. Clavería, igual que la resta del llibre, està abundantment anotada. En algunes d'aquestes notes hi ha cites interessantíssimes.

Aquest estudi preliminar dóna, en certa manera, unitat a l'obra i en precisa la finalitat. Bé que Clavería hagi fet una revisió a fons de la bibliografia anterior sobre la llengua gitana i l'argot a Espanya, que demostra conèixer molt bé, igual que la bibliografia general sobre el gitanisme, el seu objecte principal ha estat d'estudiar aquest en la literatura, per a la qual cosa li ha calgut examinar una quantitat enorme d'obres de diversos gèneres, i en especial del correntment anomenat *gènero chico*. Ningú que d'ara endavant vulgui estudiar aquesta mena de literatura, no podrà prescindir de les importants contribucions que per al seu coneixement ha reunit el Sr. Clavería en el present llibre. Cal fer remarcar, finalment, que alguns dels mots que s'estudien són comuns al català, com *dinyar* (pàg. 145), *guillar* i *guillat* (157), *pirar* (157), etc. El capítol titulat *Observaciones sobre algunos calcos lingüísticos gitano-españoles* és particularment interessant en aquest aspecte.

Pere BOHIGAS

- PASCUAL GONZÁLEZ GUZMÁN: *El habla viva del valle de Aragüés*. Zaragoza, Instituto de Estudios Pirenaicos (CSIC), 1953. 194 pàgs. + 2 mapes + 32 pàgs. de gràfics + (2) pàgs. + 10 làms. + (4) pàgs. («Monografías del Instituto de Estudios Pirenaicos», Filología, XIX.)
- Léxico rural asturiano: Palabras y cosas de Libardón (Colunga)*, por ALONSO ZAMORA VICENTE. Universidad de Granada, 1953. 194 pàgs. («Colección Filológica», VI.)
- Aspectos del bable occidental*, por LORENZO RODRÍGUEZ-CASTELLANO. Oviedo, Instituto de Estudios Asturianos (CSIC), 1954. 324 pàgs. + 6 mapes + 16 làms.
- LUIS L. CORTÉS Y VÁZQUEZ: *El dialecto galaico-portugués hablado en Lubián (Zamora)*. (Toponimia, textos y vocabulario.) Universidad de Salamanca, 1954. 198 pàgs. + 14 làms. + (4) pàgs. («Acta Salmanticensia», Filosofía y Letras, VI/3.)

Havent emprès, ja fa alguns anys, la tasca de donar compte, en aquestes pàgines, de treballs sobre dialectologia hispànica apareguts darrerament, avui ens correspon de presentar quatre altres monografies. Les quatre aportacions